

Návrh Institutu sociální práce k novelizaci ustanovení zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

stav k roku 2018

Na základě zjištění a výsledků projektu, které jsme popsali v předchozích kapitolách, navrhujeme legislativní úpravu Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Navrhované znění úpravy je promítnuto do stávající úpravy zákona takto:

- Tučný text – návrh na vložení
- Přeškrtnutý text – návrh na vypuštění

§ 40 Pečovatelská služba

(1) Pečovatelská služba je terénní služba nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení a rodinám s dítětem či dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby **a osobám, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby v souvislosti s úrazem či zhoršením zdravotního stavu nevyžadujícím hospitalizaci.** Služba poskytuje ~~ve vymezeném čase v domácnostech osob a v zařízeních sociálních služeb vyjmenované úkony. v přirozeném sociálním prostředí osob a v ambulantních zařízeních pečovatelské služby určených pro osobní hygienu.~~

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- a) pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- b) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- c) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- d) pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- e) **výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,**
- f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- g) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,**
- h) pomoc při zajištění bezpečí a možnosti setrvání v přirozeném sociálním prostředí.**

Zdůvodnění návrhu úpravy:

1. Add: Osoby, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby v souvislosti s úrazem či zhoršením zdravotního stavu nevyžadujícím hospitalizaci.

Zdůvodnění: Pečovatelská služba je komunitní „péčovou“ službou, která v případě vhodného nastavení, a to včetně zákonného zakotvení, umožňuje řešit řadu situací, do kterých se v souvislosti se zhoršením zdravotního stavu lidé dostávají, a působit v nich také preventivně.

Z tohoto důvodu považujeme za vhodné zařadit do cílové skupiny pečovatelské služby i osoby, u kterých dochází k dočasné ztrátě soběstačnosti v důsledku akutního zhoršení zdravotního stavu, např. osoby po operačním zákroku, po úraze, kdy není možné podporu osoby zajistit pomocí přirozených zdrojů, tzn. rodiny, přátel atd. a běžných veřejných služeb.

2. Add: Služba se poskytuje v přirozeném sociálním prostředí osob a v ambulantních zařízeních pečovatelské služby určených pro osobní hygienu.

Původní text: Služba poskytuje ve vymezeném čase v domácnostech osob a v zařízeních sociálních služeb vyjmenované úkony.

3. Add: Vypustit z definice pečovatelské služby konstatování, že „služba je poskytována ve vymezeném čase“.

Zdůvodnění: Navrhujeme vypustit z definice pečovatelské služby konstatování, že „služba je poskytována ve vymezeném čase“. V současné době v praxi dochází ke dvěma různým výkladům tohoto ustanovení, přičemž se jedná buď o nadbytečný požadavek, či o zbytečnou překážku rozvoje poskytování kvalitní pečovatelské služby.

První výklad je možné interpretovat jako poskytování služby v předem sjednaném čase. Toto pravidlo vychází z charakteru služby a služba s výjimkou nenadálých krizových situací, obvykle spojených se zhoršením zdravotního stavu uživatele či nehodou, např. pád uživatele, je poskytována na základě předchozího ujednání s uživatelem, kdy pečovatel/ka přichází za uživatelem poskytnout podporu v předem sjednaném čase a na sjednanou dobu např. 1 hodiny.

Druhý výklad je interpretován ve spojitosti s provozní dobou pečovatelské služby, kdy pečovatelská služba má obvykle vymezenou provozní dobu v registraci a nezajišťuje na rozdíl od služby osobní asistence nepřetržitý provoz. V praxi se pak tento požadavek uvedený v zákoně odráží do registrací provozní doby pečovatelských služeb, kdy je jim ze strany registračního orgánu odmítáno zaregistrovat nepřetržitý provoz pečovatelské služby, přestože je služba schopna v případě potřeby uživatele službu poskytovat i v nočních hodinách, např. v případě, že se jedná o uživatele v terminálním stadiu či k zajištění péče o uživatele pečovatelské služby, kde přechodně není schopna péči v noci zajistit blízká osoba. Vypuštěním tohoto požadavku ze zákona bude pečovatelské službě umožněno reagovat na potřeby uživatelů a přizpůsobovat se jim.

4. Add: Vypustit z definice pečovatelské služby konstatování, že „poskytuje vyjmenované úkony“.

Zdůvodnění: V praxi dochází ke dvěma skutečnostem, které negativně ovlivňují realitu poskytování sociálních služeb. Jedná se o případy, kdy:

1. Pečovatelská služba sama sebe definuje a nabízí své služby uživatelům skrze úkony vyjmenované ve vyhlášce, čím významně omezuje vnímání možnosti řešení vlastní situace osob, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci.
2. V definici žádné jiné sociální služby zakotvené v zákoně o sociálních službách není uvedeno „poskytování vyjmenovaných úkonů“, a to přesto, že tyto služby jsou ve

vyhlášce č. 505/2006 Sb. popsány shodně s pečovatelskou službou skrze činnosti a úkony. V rámci poskytování pečovatelské služby tato definice vede k nadměrné administrativní zátěži poskytovatelů pečovatelských služeb. V praxi poskytovatelé toto ustanovení „poskytuje vyjmenované úkony“ do své praxe zavedli ve formě **vykazování a účtování poskytované podpory dle jednotlivých úkonů vyjmenovaných v zákoně**, přestože toto není v zákoně ani vyhlášce vyžadováno. Vykazování a účtování dle jednotlivých úkonů je pro poskytovatele **enormně časově náročné a krkolomné**, jelikož čas strávený poskytnutím péče je pak uměle rozčleněn na časové úseky strávené při poskytování jednotlivých úkonů péče. Osobní asistence, která je ve svém obsahu téměř totožná, vykazuje a účtuje uživateli svou práci pouze na základě času, který při poskytování péče strávila. Jedná se tedy o zavedený a v praxi ověřený způsob poskytování služby.

5. Add: Nahrazení pojmu „poskytována v domácnostech osob“ za „v přirozeném prostředí osob“

Zdůvodnění: Pečovatelská služba je poskytována buď v jeho domácnosti či v případě doprovodů zejm. v okolí jeho bydliště, např. do obchodu, na poštu, nebo ho doprovází i do vzdálenějších míst, např. do zdravotnického zařízení, na úřad. Proto zakotvení poskytování pouze v domácnosti neodpovídá skutečnosti poskytované služby ani činnostem a úkonům, které poskytování pečovatelské služby blíže definují.

6. Add: Nahrazení pojmu „v zařízeních sociálních služeb“ za „v ambulantních zařízeních pečovatelské služby určených pro osobní hygienu“

Zdůvodnění: Pečovatelská služba je vedle přirozeného prostředí osoby poskytována také v koupelnách pečovatelské služby. Tyto koupelny jsou využívány obvykle osobami, které nemohou z důvodu svého postižení využívat koupelnu ve vlastní domácnosti, např. bariérovost, požadavek speciálních kompenzačních pomůcek, rehabilitační vany.

Pečovatelská služba není poskytována v jiných zařízeních sociálních služeb tak, jak **zařízení sociálních služeb** definuje §34 zákona o sociálních službách.

V kontextu výše uvedené úpravy následně novelizovat vyhlášku 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Přikládáme navrhované znění, které blíže popisuje i kontext a obsah navrhované úpravy.

§ 6 Pečovatelská služba

(1) Základní činnosti při poskytování pečovatelské služby se zajišťují v rozsahu těchto úkonů:

a) pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu:

1. ~~pomoc a podpora při podávání jídla a pití,~~

2) pomoc při oblékání a svlékání ~~včetně speciálních pomůcek,~~

3) pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním i **vnějším** prostoru,

4) pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík,

b) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu:

1. pomoc při úkonech osobní hygieny,
- ~~2. pomoc při základní péči o vlasy a nehty,~~
- 23.** pomoc při použití WC,

3. poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,

c) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy:

1. zajištění stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování,
2. dovoz nebo donáška jídla,
3. pomoc při přípravě **a podání** jídla a pití,

Úkony popsané v bodě 1 a 2 lze poskytovat pouze v souvislosti s poskytováním úkonu popsaného v bodě 3

- ~~4. příprava a podání jídla a pití;~~

d) pomoc při zajištění chodu domácnosti:

- ~~1. běžný úklid a údržba domácnosti,~~
- ~~2. pomoc při zajištění velkého úklidu domácnosti, například sezonního úklidu, úklidu po malování,~~
- ~~3. donáška vody,~~
- ~~4. topení v kamnech včetně donášky a přípravy topiva, údržba topných zařízení,~~
- ~~5. běžné nákupy a pochůzky,~~
- ~~6. velký nákup, například týdenní nákup, nákup ošacení a nezbytného vybavení domácnosti,~~
- ~~7. praní a žehlení ložního prádla, popřípadě jeho drobné opravy,~~
- ~~8. praní a žehlení osobního prádla, popřípadě jeho drobné opravy,~~

1. pomoc s úklidem, údržbou a zajištěním chodu domácnosti

2. běžné nákupy včetně ošacení a nezbytného vybavení domácnosti a pochůzky,

3. pomoc při praní prádla a žehlení, popřípadě jeho drobné opravy,

e) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

1. doprovázení dětí do školy, školského zařízení, **na zájmové a volnočasové aktivity**, k lékaři a doprovázení zpět,
2. doprovázení dospělých do školy, školského zařízení, zaměstnání, **na zájmové a volnočasové aktivity**, k lékaři, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby a doprovázení zpět.

f) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,

1. pomoc a podpora rodině v péči o dítě,

2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob,

3. pomoc s nábívkem a upevňováním motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností,

g) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,

1. pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů,

2. pomoc při vyřizování běžných záležitostí.

h) pomoc při zajištění bezpečí a setrvání v přirozeném sociálním prostředí.

1. dohled nad užitím léků,

2. drobné ošetrovatelské úkony,

3. podpora orientace ve vykonávání běžných denních činností a zajištění bezpečí

(2) Maximální výše úhrady za poskytování pečovatelské služby činí

a) 130 Kč za hodinu, podle skutečně spotřebovaného času nezbytného k zajištění úkonů, za úkony uvedené v odstavci 1 písm. a) a b), písm. c) ~~boděch 3 a 4~~ a písm. d) bodech 1 až 53 a písm. e) , f), g) a h) ; pokud poskytování těchto úkonů, včetně času nezbytného k jejich zajištění, netrvá celou hodinu, výše úhrady se poměrně krátí,

~~b) za úkon uvedený v odstavci 1 písm. c) bodě 1~~

~~1. 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel,~~

~~2. 75 Kč za oběd,~~

~~včetně provozních nákladů souvisejících s přípravou stravy.~~

~~b) 30 Kč za úkon uvedený v odstavci 1 písm. c) bodě 2,~~

c) 40 Kč za úkon uvedený v odstavci 1 písm. b) bodě 4,